

Mathilde Hauschultz' tale om retten til skilsmisse

Taler

Mathilde Hauschultz
Medlem af Folketinget for Det
Konservative Folkeparti

Dato

28. maj 1919

Sted

Folketinget

Omstændigheder

Behandling af Forslag til Lov om Ægteskab.

Opr. trykt i *Rigsdagstidende 1918/19 Forhandlingerne Folketinget*. s. 5610-5616.

Det ærede 13de Medlem for Hovedstaden (Elna Munch) henvendte nogle Bemærkninger til mig i Anledning af mine Udtalelser om Forældremyndigheden eller snarere om den Opmand, Lovforslaget foreslaar, nemlig Øvrigheden. Min Hovedindvending mod at gøre Øvrigheden til Opmand gælder Politirapporterne. Naar det ærede Medlem spørger mig, hvor jeg fik den Idé fra, at Politirapporter skulde faa nogen Betydning her, da der jo ikke stod noget om dem i Lovforslaget, skal jeg sige, at naar de har Betydning ved Separationer nu, gaar jeg ud fra, at de ogsaa vil faa Indflydelse ved Afgørelser af Tvistigheder mellem Ægtefæller om deres Børns Tarv og Opdragelse. Jeg tror, at det er umuligt for en Øvrighedsperson, naar den ene af de to Ægtefæller siger et og den anden rimeligvis det stik modsatte, at skønne over, hvem der har Retten, uden at der foretages en Undersøgelse ved f. Eks. andre Vidners Afhøring, og det vil Øvrigheden ikke kunne indlade sig paa uden et Mellemlid, nemlig de saakaldte Politirapporter. Og jeg tror, man dèr vil løbe en Fare, saaledes som man nu er udsat for ved Separationer. Jeg tror ikke, at det vil virke heldigt med disse Rapporter, og dette var min Hovedindvending. — De øvrige Bemærkninger, som det ærede Medlem fremsatte om Forældremyndigheden, skal jeg ikke komme nærmere ind paa her i Tinget, men gemme til Udvalgsbehandlingen, da jeg ved, det ærede Medlem er forhindret i at give Møde her i Dag og derfor har henstillet, at man henlagde Debatten til Udvalget.

Jeg skal derefter vende mig den højtærede Justitsminister. Jeg er i det heldige Tilfælde for en Gangs Skyld at være fuldkommen enig med den højtærede Minister, nemlig i Spørgsmaalet om den gamle Forordning af 5. Marts 1734 og

Lovforslagets § 2. Ministeren erkender lige saa vel som jeg, at der er en Del i denne Forordning, der er forældet, men han erkender ogsaa lige saa fuldt som jeg, at Princippet i den ikke er forældet — det Princip, at en Mand, der har lovet en Kvinde Ægteskab, besvangret hende og derefter svigter hende, skal give hende den bedre Samfundsstilling, som hun ifølge hans Løfte har haft berettiget Forventning om. Derfor tror jeg heller ikke, at det havde været nødvendigt for Justitsministeren at komme saa dybt ind paa Spørgsmaalet om Forordningen af 5te Marts 1734 og dens Fortolkning. Saa vidt jeg kan forstaa, er vi fra alle Sider enige om, at den § 2, der foreligger i Lovforlaget, er uheldig, og jeg tror ogsaa, at vi er enige om, hvad der skal staa i denne Paragraf. Jeg vil derfor overlade Diskussionen i øvrigt til Udvalget. Jeg kan ikke tro andet, end at vi kan blive enige. Jeg synes, at det Forslag, som den højtærede Justitsminister fremkom med, at Kvinden skulde stilles som den fraskilte Hustru, og at Barnet skulde have Ægtebarns Rettigheder, var yderst acceptabelt. Jeg skal derfor ikke komme nærmere ind paa dette Spørgsmaal.

Hvad § 11 angaar, tror jeg, den højtærede Justitsminister har misforstaaet mig. Jeg hævdede og vil vedblivende hævde, at man ikke naar det, der er tilsigtet, gennem Reglerne i §§ 11 og 21, og det, der er tilsigtet, er jo at værne Afkommet, altsaa at imødekomme racehygiejniske Hensyn. Derfor foreslog jeg, at man strøg Paragrafferne og i øvrigt henviste til Straffelovsreglerne, som efter min Mening har større Værdi. Jeg kan i øvrigt angaaende disse Spørgsmaal i et og alt slutte mig til det ærede 5te Medlem for Sorø Amt (Johannes Lou). Naar den højtærede Justitsminister dernæst sagde, at jeg overraskede ham ved at gøre mig til Talsmand for Opretholdelsen af de 3 Aars Karantæne, de 3 Separationsaar, de 3 Aars Cølibat, som den højtærede Minister kaldte det, inden Skilsmisse kunde gives, idet jeg tidligere efter hans Mening havde hævdet som min Overbevisning, at Skilsmisse skulde man kunne komme lettere og især hurtigere til, end man kan efter de nugældende Regler, maa jeg sige, at den højtærede Justitsminister har overrasket mig ved fuldstændig at have misforstaaet mig baade tidligere og nu. Jeg sagde, da jeg havde Ordet under den sidste Debat, at jeg stillede mig noget skeptisk overfor Afkortningen af de 3 Aars Separationsfrist, men udtalte mig ikke for at bibeholde de 3 Aars Separationsfrist i alle Tilfælde, idet jeg er fuldt klar over, at de 3 Aar i Virkeligheden heller ikke efter den nugældende Ret gælder for alle Tilfælde. De 3 Aar gælder kun, hvor Parterne ikke er enige om Skilsmissen og dens Vilkaar; men er de enige om Skilsmissen og dens Vilkaar, vil de kunne opnaa Skilsmisse adskilligt tidligere, nemlig efter ca. 1½ Aars Forløb. Jeg kunde derfor tænke mig

den Regel, vi nu har i Praksis, lovfæstet. Men naar jeg har ønsket lettere Opnaaelse af Skilsmisse, har jeg tænkt paa en Afkortning af adskillige Frister, f. Eks. ved Borteblivelse og Rømning, og lettere Betingelser i Tilfælde af Sindssyge end i vore nugældende Regler. Om hurtigere Opnaaelse af Skilsmisse har jeg, hvad jeg troede den højtærede Minister havde hørt fra mig saa ofte, at Gentagelse kun kunde trætte, sagt, at jeg vilde hilse en Bestemmelse velkommen, hvorefter den Slags Sager om Skilsmisse og Separation gik over fra Øvrighederne til Domstolene i alle de Tilfælde, hvor der ikke er Enighed mellem Parterne om Separationen og dens Vilkaar eller om Skilsmissen og dens Vilkaar efter Separationsfristens Udløb.

Naar den højtærede Justitsminister nu siger, at der ingen fornuftig Begrundelse er for at opretholde de 3 Aars Separationsfrist, maa jeg dog minde om det samfundsnyttige i, at Ægtefæller bringes til at tænke sig nøjere om, at de ikke saadan skal kunne skifte Mand eller Hustru, ligesom man kan sige sin Lejlighed op, og vælge sig en ny. Naar Ministeren gør sig til Talsmand for de Bestemmelser, der staar i Lovforslaget, om, at den Ægtefælle, der har en Skilsmissegrund, skal kun kunne paaberaabe sig den til Opnaaelse af Skilsmisse, men ikke til Opnaaelse af det mindre, Separation, selv om det maaske maatte stemme bedre overens med vedkommendes Ønsker og Forhold, er der efter min Mening ganske den samme Begrundelse til Stede her som med Hensyn til den 3-aarige Separationsfrist. Dertil kommer efter min Mening dette, at det er ganske urimeligt, at jo mere umoralsk og forkasteligt et Menneske handler overfor sin Ægtefælle, desto gunstigere vil vedkommendes Udsigt blive til at slippe fri for det Ægteskab og gaa ind i et nyt. Nu anfører Ministeren herfor et Eksempel, hvor det er Hustruen, den utro Hustru, der har Interesse af at komme ud af sit nuværende Ægteskab og ind i ordnede Forhold, ind i et nyt Ægteskab. Jeg kan ikke nægte, at jeg blev noget forundret over at høre den højtærede Justitsminister gøre sig saa varmt til Talsmand for de utro Hustruer. Jeg tror — ja, det er ganske vist ikke min Opgave her at anvise den højtærede Justitsminister Veje til Popularitet, men jeg tror ikke, han vil opnaa at blive populær hos os Kvinder ved den Stilling, han i dette Lovforslag tager til Kvinderne og deres Stilling indenfor Ægteskabet. Naar man ellers stadig, som den højtærede Justitsminister, opkaster sig til Kvindens Ridder og Kvindens Befrier, hvad der ikke alene fremgaar af denne Lov, men ogsaa af en tidligere, der er forelagt Tinget, og af de Ord, hvormed han forelagde disse Lovforslag, forundrer det mig unægtelig noget, naar Ministeren nu opkaster sig til Forsvarer for disse Kvinder. Jeg kunde tænke mig, at den Kvinde, som Ministeren omtalte i sit

Eksempel, kunde — for at blive ved Ministerens mindre smagfulde om end malende Billede — have rigtig godt af at blive hængende og sprælle lidt paa Krogen og maaske sunde sig og tænke sig om en ekstra Gang og saa maaske faa Opfattelsen af, at det ikke var slet saa let at slippe ud af Ægteskabet, som hun havde tænkt sig.

Alle de Kvinder, der nu staar som de forurettede i Ægteskabet, alle de, der kan paaberaabe sig en Skilsmissegrund, alle de, der har lidt under Mandens Overmagt paa forskellige Omraader, først og fremmest med Hensyn til Forældremyndigheden og hans økonomiske Overmagt ved hans Raadighed over Fællesboet, de vil med Rette kunne sige til den højtærede Minister: Hvad Fordel opnaar saa vi gennem det nye Lovforslag om Ægteskab? Hertil maa den højtærede Minister naturnødvendigt svare: Det er ikke jer, Loven tager særlig Sigte paa, det er mere jeres Mænd, som maa siges at have Krav paa ikke at blive holdt i denne Mellemtilstand, som har Krav paa at vide, hvad de har at rette sig efter, Krav paa at komme ud af det Ægteskab, de befinder sig i, ind i et andet Ægteskab. Kvinderne vil derefter spørge: Ja, men naar vi skal have Skilsmisse straks uden Separationsfrist, mister vi jo ikke alene de 3 Aars Betænkningstid, den Tid, hvori vore Mænd maaske kunde have angret og være vendt tilbage til os, men vi mister efter Lovforslagets § 120 ogsaa i Almindelighed Retten til at faa Underholdsbidrag, naar vi er fraskilte. Dertil maa Ministeren saa svare: Ja, det er rigtigt nok, men det er kun rimeligt, at naar Skilsmisse først har fundet Sted, falder Underholdspligten bort, thi man kan ikke paa en Gang have Krav paa at slippe fri af Ægteskabet og alligevel have dets økonomiske Fordele i Form af Underholdsret.

Her kommer vi ind paa det Spørgsmaal, som den højtærede Justitsminister gik saa forfærdelig sagte og lempeligt hen over, nemlig Spørgsmaalet om fraskiltes Underholdsret. Jeg kan godt forstaa, at den højtærede Justitsminister gik saa lempeligt hen over denne Paragraf, da han ellers opkaster sig til Kvindernes Hjælper og Forsvarer. Man skulde efter Ministerens Udtalelser til mig forleden Dag angaaende denne Paragraf tro, at det var et Beneficium for vedkommende Ægtefælle at komme ud af Ægteskabet, og at vedkommende Ægtefælle derfor skulde lade sig nøje dermed og ikke have Krav paa Underholdsbidrag. Men vi maa ikke glemme, at mangfoldige Ægtefæller, hvad enten det er Mænd eller Kvinder, paa Grund af den anden Ægtefælles Forhold overfor ham eller hende eller Børnene ligefrem tvinges ud af deres Ægteskab. Man kan derfor ikke ræsonnere som saa: Naar Ægteskabet er ude, er dermed ogsaa Forpligtelsen til at

forsørge vedkommende Ægtefælle bortfaldet. Her viser efter min Mening Lovforslaget en utrolig Mangel paa Forstaaelse af Ægteskabets Karakter som en livsvarig Forbindelse. Jeg har ikke faaet noget Svar paa mit Spørgsmaal til den højtærede Justitsminister om, hvad han mener, en fraskilt Ægtefælle, der af Forholdene er tvunget ud af sit Ægteskab, skal kunne eksistere for efter Skilsmissen. Som jeg fremhævede forleden, maa man jo ikke glemme, at selv om en Kvinde ikke længer er sin Mands Hustru, er hun dog altid, i det Tilfælde hvor der er Børn, hans Børns Moder. Bidraget til Hustruen er mange Gange indirekte et Bidrag Børnene. Tvinges en Hustru paa sine ældre Dage ud af Ægteskabet, er hun ubrugelig paa Arbejdsmarkedet og kan intet fortjene til sit eget Underhold. Tvinges en Hustru med Børn ud i sine yngre Dage, vil hun heller ikke, hvis hun skal kunne opfylde en Moders første Pligt: at passe og opdrage Børnene, kunne gaa ud og selv erhverve Udkommet paa Arbejdsmarkedet, thi derved vilde hun forsømme Børnene. Og naar Børnene først naar det 18de Aar, bortfalder Underholdsbidraget til dem, og de er ikke i den Alder store og dygtige nok til selv at gaa ud og tage Kampen op for Tilværelsen. Hun staar altsaa ganske berøvet Midler baade til sig selv og Børnene og skal alligevel baade selv leve og videre opdrage og uddanne Børnene. Hvis den Bestemmelse bliver staaende, som den staar nu, at kun i de Tilfælde, hvor Omstændighederne i særlig Grad taler derfor, skal der tildeles en fraskilt Ægtefælle Bidrag, kan jeg ikke se rettere, end at navnlig mange Kvinder paa den Maade vil blive tvunget til at leve i et Ægteskab, der, hvad vi vist alle kan blive enige om, vil virke til Ulykke navnlig for Børnene, naar Forholdet er saa daarligt mellem Ægtefællerne, at de rettelig burde søge Skilsmisse. Faar hun ikke nogen Adgang til at faa Underholdsbidrag som fraskilt, bliver hun derved indirekte tvunget til at blive indenfor et ulykkeligt Ægteskab.

Ministeren siger, at han forstaar, ja, endog af mine fremsatte Bemærkninger tydelig har mærket, at det ærede 7de Medlem for Hovedstaden har en vanskelig Stilling, idet hun som Kvinde er Tilhænger af Lovforslaget, men som Medlem af det konservative Folkeparti Modstander af det. Jeg tror, den højtærede Justitsminister har set mig igennem Briller, der var indstillede paa at se mig som Balancekunstner, men jeg kan glæde Ministeren, der jo er en Frihedens og Frisindets Mand, med, at jeg ligesom alle andre indenfor mit Parti har fuldkommen Frihed til at udtale mig, som jeg selv finder for godt og ønsker, og derfor heller ikke er udsat for at komme til at balancere. Naar Ministeren dernæst siger, at jeg med en paaskønnelsesværdig Iver, som udsprang fra Kvinden, har kaldt paa dette Lovforslag, ja, saa maa jeg jo rigtignok sige, at jeg

ogsaa har faaet Lov til med et paaskønnelsesværdigt Taalmod, som udspringer fra Kvinden, at vente paa Lovforslaget, der, uvist af hvilken Grund, ikke tidligere blev fremsat af Regeringen. Jeg kan ikke se, at der er nogen Uoverensstemmelse mellem min Stilling her og min Stilling tidligere, da jeg har kaldt paa Lovforslaget, eller at der er noget, der berettiger den højtærede Justitsminister til at tale om, at de, der kører med Stude, kommer ogsaa med. Jeg vil blot hævde, som jeg hævdede forleden, at havde vi faaet den første Del af Lovforslaget forelagt et halvt eller et helt Aar, tidligere, havde vi nu været i Stand til at drøfte og arbejde videre paa den sidste Del af Lovforslaget, som nu kunde være forelagt, og saa havde vi været adskilligt bedre stillede end nu og kunde have faaet Lovforslaget endeligt udarbejdet langt tidligere. Min Advarsel imod at jasse Lovforslaget igennem skyldtes ikke alene den højtærede Justitsministers Appel til Rigsdagen om med "et Spring" at komme frem foran de andre nordiske Lande, Norge og Sverige. Men nok saa meget skyldes min Appel i Dag den Bemærkning af den højtærede Justitsminister: Ingen kan, naar saadant noget trækker ud, naar det skal behandles med, hvad man kalder Grundighed, Omhu o. s. v., vide, hvor længe det varer, inden der kommer et Resultat ud af det. Naar jeg hører denne Bemærkning, føler jeg yderligere, at det har været paa sin Plads at mane til ikke alene at gaa frem med Grundighed, men ogsaa til ikke at forhaste sig. Ingen kan sikkert mere end jeg ønske, at dette Lovforslag selvfølgelig i ændret Skikkelse i sin Helhed fremmes, men jeg ser hellere en gennearbejdet, gennemdrøftet og gennemtænkt Lov nogle Maaneder senere end en forjasket Lov nogle Maaneder tidligere. Jeg vil hverken anbefale det høje Ting Studekørsel eller Væddekørsel, men saafremt den højtærede Justitsminister ikke kender en Mellemsvej, beklager jeg den højtærede Justitsminister.

Kilde

folketingstidende.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Det Konservative Folkeparti, Folketingets kvinder, Folketingstale, Kvindebevægelsen, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mathilde-huaschultz-tale-om-retten-til-skilsmisse>